

28 Nisan 2013
Pazar

ÇOCUK ARTIYOR, YATIRIM AZALIYOR

Istanbul Bilgi Üniversitesi'nin hazırladığı Çocuğa Yönelik Harcamaları İzleme Kılavuzu, çocuklar için yeterli bütçe ayırmadığımızı ortaya koyuyor. Rapora göre 2011'de 22,6 milyon çocuk için yapılan harcamanın GSYH'ye oranı yüzde 1,11. Bu oran 2009'da ise 1,33'tü; yani harcamalar giderek azalıyor

Istanbul Bilgi Üniversitesi'nin STK Eğitim ve Araştırma Birimi ile Çocuk Çalışmaları Birimi çocuklara yapılan harcamalarla ilgili çarpıcı bir araştırma hazırladı. "STK'lar için Çocuğa Yönelik Harcamaları İzleme Kılavuzu" adlı bir kitapçıkta toplanan araştırma, nüfusunun yaklaşık 3'te biri 18 yaşın altında olan Türkiye'de, çocuğa yönelik kamu harcamalarındaki artışın Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH) artış hızının gerisinde kaldığını ortaya koyuyor.

Araştırmaya göre, 2011 yılında çocuğa yönelik sosyal hizmet ve yardım harcamaları 3,8 milyar TL, sağlık harcamaları 10,3 milyar TL, adalet harcamaları 342 milyon TL ve çocuk işçiliğiyle mücadele harcamaları 629 bin TL. 2011'de bu dört alan için ulaşılan toplam harcama 14,5 milyar TL.

Türkiye'deki 22,6 milyon çocuk için bu dört alanda yapılan harcamaların 2011 yılında GSYH'ye oranı ise yüzde 1,11. Bu oran 2009'da 1,33 iken 2010 yılında 1,21 olarak hesaplanıyor. Bu veriler Türkiye'de çocuğa yönelik kamu harcamalarındaki artışın GSYH artış hızının gerisinde kaldığını ortaya koyuyor. Bu harcamalara kamunun eğitim hizmetlerine ilişkin yaptığı 30 milyar TL'lik harcama da eklendiğinde, Türkiye'de çocuklara yönelik harcamaların GSYH'ye oranının 2011'de yüzde 3,43'e ulaştığı görülüyor.

GYSH'deki artış yansıtılmalı

Nurhan Yentürk, Ayşe Beyazova ve Gözde Durmuş tarafından kaleme alınan çalışmanın amacı hükümet yetkililerinin ve meclisin çocuklara yönelik bütün harcamaların düzeyini ve etkinliğini takip etmeden çocuklara dönük politika geliştirmelerinin ve karar almalarının hem sağlıklı hem de zor olduğunu belirtmek. Çalışmayla ayrıca çocuğa ilişkin bütçenin yeterli düzeyde ve etkin olarak yapılmasını sağlayacak biçimde artırılması ve ayrıştırılarak şeffaf biçimde yayınlanması için çağrı yapıyor. Kılavuzla ilgili Prof. Dr. Nurhan Yentürk'ten bilgi aldık.

■ Çocuğa yönelik harcamalar, hangi alanları kapsıyor?

Yaptığımız çalışmadaki harcamalar

merkezi yönetimin çocuğa yönelik 4 alandaki harcamaları kapsıyor. Bu dört alan ve ilgili kurumlar şöyle: Sosyal yardım ve sosyal hizmetler (SHÇEK, SYDTF, GAP İdaresi ve SODES), çocuk işçiliğiyle mücadele (ÇSGB Dezaavantajlı Gruplar Dairesi ve İş Teftiş Kurulu), sağlık hizmetleri (SGK ve Sağlık Bakanlığı) ve adalet hizmetleri (Adalet Bakanlığı Çocuk Cezaevi ve Eğitim Evi harcamaları, Çocuk Denetimli Serbestlik ve Çocuk Gözetim ve Eğitim Bürosu, Çocuk Mahkemeleri ve Aile Mahkemeleri, Emniyet Genel Müdürlüğü Çocuk Büro Amirlikleri ve Şubeleri, Jandarma Genel Komutanlığı Çocuk Merkezleri).

■ Harcamaların GSYH'deki artış hızının gerisinde kaldığına dikkat çekiyorsunuz. Açıklar mısınız?

İncelenen alanların tümünde çocuğa yönelik yapılan harcamalarda cari olarak 2008-2011 yılları arasında bir artış görülmekte. Ancak bu artış enflasyon oranının biraz üzerinde ve 2009 yılından sonra Türkiye'nin GSYH'sinde meydana gelen artışın altında kalıyor.

Yapılan hesaplamalarda, Türkiye'de çocuğa yönelik kamu harcamalarındaki artışın GSYH artış hızının gerisinde kal-

dığı görülüyor. Bir başka deyişle, 2008 yılından sonrası için yorumlandığında, ülke ekonomisindeki büyüme çocuğa yönelik harcamalara yeterince yansıtılmıyor. Çocuğun üstün ve öncelikli yararı ilkesine paralel olarak Türkiye'nin GSYH'sindeki artışın çocuğa yönelik harcamalara da yansımaları bekliyoruz.

■ Olması gereken sizce nedir? Hangi alanlar için ek kaynaklar gerekiyor?

Olması gereken rakama ilişkin yorum yapılabilmesi için öncelikle çocuğa yönelik harcamaların ayrıştırılması ve yayınlanması gerekir. Bu kapsamda çalışmalar yapıyor. Diğer yandan tüm kamu kurumlarının çocuklara dönük harcamalarını çocuk haklarına ilişkin yıl bazında öncelikler doğrultusunda planlaması gerekir. Ne yazık ki henüz bu aşamalara gelmedik.

Çalışmamızda, en te-

mel sorunları ve kaynak aktarılması gerekli alanları vurguluyoruz. Bunların başında çocuk yoksulluğuyla mücadele geliyor. Çünkü OECD verilerine göre Türkiye'de dört çocuktan biri yoksul. Bu yoksulluk en çok yetersiz gıda alımı olarak kendini gösteriyor. En yoksul bölgelerden başlayarak öğrencilere okulda bir öğün yemek verilmesi için kaynak ayrılması sorunun hafifletilmesinde etkili olacaktır.

Diğer yandan, 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile başta öngörüldüğü gibi 18 yaş altındaki tüm bireylerin sağlık hizmetlerinden ücretsiz yararlanması için kaynak ayrılması gerektiğini vurguluyoruz. Ayrıca, adalet sisteminde çocuğa özgü koşulların sağlanması ve denetimli serbestlik hizmetlerinin geliştirilmesi için hükümlü çocukların temel ihtiyaçlarının sağlanması için de kaynak ayrılmalı.

Türkiye'de 6-17 yaş grubunda 893 bin çocuğun çalıştığı bilinmekte. Çocuk işçiliğiyle mücadele konusunda 2011 yılında ayrılan kaynak yok denecek kadar az. Bu konuda bir ek kaynağın 2012-2014 yılları için sağlandığını biliyoruz. Bu ek kaynağın ileriki yıllarda da devamı çok önemli.